

בבית המשפט העליון בירושלים

רע"פ 3371/03

בפני :
כבוד השופט י' טירקל
כבוד השופט א' גרוניס
כבוד השופט ס' ג'ובראן

המבקש : מיכאל מילר

נגד

המשיבה : מדינת ישראל

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית משפט המחוזי בתל-אביב (כבוד השופטים ד' ברלינר, ז' המר, נ' אחיטוב) בע"פ 70966/01, בערעור על פסק דינו של בית משפט השלום בתל-אביב (כבוד השופט ד"ר ע' בנימיני) בת"פ 1976/97.

תאריך הישיבה : ד' בחשון התשס"ד (30.10.03)

בשם המבקש : עו"ד נבות תל-צור, עו"ד רוני מודריק-נבון

בשם המשיבה : עו"ד אורי כרמל, עו"ד זיו אריאלי

החלטה

1. המבקש הורשע בבית משפט השלום בתל-אביב (כבוד השופט ד"ר ע' בנימיני) בעבירות הבאות: הנעה בתרמית לרכוש ניירות ערך, גרימה להגשת פרטים מטעים בדוחות בכוונה להטעות משקיע סביר (שלוש עבירות), רישום כוזב במסמכי תאגיד (ארבע עבירות), אי גילוי מידע בידי נושא משרה בכיר בתאגיד, פרסום מטעה בידי נושא משרה בכיר בתאגיד (ארבע עבירות), מרמה והפרת אמונים בתאגיד וקבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות. בגזר הדין נקבע שעל המבקש לרצות 30 חודשי מאסר וכן הושת מאסר על תנאי של 18 חודשים. בית המשפט המחוזי (כבוד השופטים ד' ברלינר, ז' המר, נ' אחיטוב) קיבל באופן חלקי את הערעור על הכרעת הדין. בעקבות זאת אף הוקל עונשו של המבקש ונפסק כי עונש המאסר לריצוי בפועל יועמד על 18 חודשים, תחת 30 חודשים. הבקשה לרשות ערעור תוקפת את ההרשעה ובאופן חלופי את גזר הדין.

2. נביא תמצית שבתמצית של המסכת העובדתית, תחילה כפי שקבע בית משפט השלום. עלינו לחזור במנהרת הזמן לשנת 1992. המבקש שימש אותה עת כמנהל הכללי וכדירקטור בחברת הביטוח "הסנה" (להלן - החברה). במהלך חודש מרס 1992 הוכן דו"ח כספי של החברה לשנת 1991. בעת עריכת חישוב של עתודות של פוליסות ביטוח חיים מסוימות, נפלה טעות בחישוב עקב הצבת מדד שאינו המדד הנכון. כתוצאה מכך, נרשמו העתודות בחקור בסכום של כ-65 מיליון ש"ח. עובדת החברה שביצעה את הטעות בחישוב גילתה את הטעות במועד סמוך והודיעה על כך לרן שפר (להלן - שפר), שהיה האקטואר של החברה. בסוף חודש מרס 1992 דיווח שפר על הטעות למבקש. המבקש הורה לשפר שלא לתקן את סכום העתודות, אלא לפרוס את התיקון לאורך מספר שנים. ביום 3.5.92 פורסם הדו"ח השנתי של החברה, כשהוא חתום על ידי המערער. הנתונים בעניין העתודות נכללו על פי הסכום המוטעה, כלומר בסכום החקור הנזכר.

אקטואר אמריקאי, אל ג'יקוב (להלן - ג'יקוב), נתבקש להכין הערכת שווי לגבי תיק ביטוח החיים של החברה במטרה לעניין משקיעים בהשקעה בחברה. חישוביו של ג'יקוב גילו אי התאמה בסכום של כ-70 מיליון ש"ח בעניין העתודות. בסוף חודש יוני 1992 התקשר ג'יקוב בשעת לילה מאוחרת לביתו של המבקש ומסר לו את שגילה. לאחר ימים מעטים הגיע ג'יקוב ארצה ונפגש עם המבקש בנוכחות שפר ביום 1.7.92. שפר הסביר בפגישה, כי החקור בעתודות נבע מן הטעות בקשר למדד. בהמשך פורסמו דוחות נוספים של החברה כשהם כוללים את הנתון המוטעה בעניין העתודות. יצוין, כי הדירקטוריון של החברה סירב לאשר את הדו"ח הרבעוני ליום 30.9.92. בעקבות זאת הופסק המסחר בבורסה בניירות הערך של החברה. המפקח על הביטוח מינה בחודש דצמבר 1992 מנהל מורשה לחברה. למען הסר ספק נדגיש, כי אין כל טענה נגד המבקש בקשר לקריסתה של החברה. שפר הועמד לדין בשנת 1995 בגין עבירות דומות לאלו בהן הואשם המבקש לאור התשתית שהבאנו עד כה. בין שפר לבין המשיבה הושג הסדר טיעון, אף לעניין העונש. בית משפט השלום קיבל את ההסדר וגזר על שפר 18 חודשי מאסר לריצוי בפועל, 15 חודשי מאסר על תנאי וקנס של 20,000 ש"ח או ארבעה חודשי מאסר תמורתו. גזר דינו של שפר ניתן בשנת 1996.

לגבי המבקש קיים פרק נוסף במסגרת האישום שהוגש נגדו. בתחילת שנת 1992 ניהלה החברה משא ומתן עם החברה לכבלים ולחוטי חשמל לישראל בע"מ (להלן - המשקיעה) במטרה שזו תשקיע בחברה כנגד הקצאה של מניות. במהלך המשא ומתן הצהיר המבקש בפני אנשי המשקיעה, כי הדוח הכספי לשנת 1991 משקף כהלכה

את הנתונים הכספיים לגבי החברה. כל זאת, אף שידע כי הדוח הכספי כלל את אותו נתון מוטעה באשר לעתודות. ביום 21.6.92 נחתם ההסכם בין המשקיעה לבין החברה. המבקש חתם על ההסכם בשם החברה. המשקיעה התחייבה להזרים סכום של 30 מיליון ש"ח בתמורה להקצאת מניות כך שתחזיק 27% מזכויות ההון וההצבעה בחברה. הסכום של 30 מיליון ש"ח הועבר לחברה ביום 31.8.92. זו על קצה המזלג התשתית העובדתית שקבע בית משפט השלום ואשר על פיה הורשע המבקש.

3. ערכאת הערעור פסקה, בניגוד לערכאה הראשונה, כי לא ניתן לקבוע ברמת הוודאות הנדרשת בהליך פלילי ששפר הביא לידיעתו של המבקש את דבר הטעות בקשר לעתודות בסוף חודש מרס 1992. הטעם שניתן היה כי אין לסמוך על דברי שפר לעניין זה, כאשר לא הייתה קיימת ראיה ישירה אחרת על דבר השיחה בה סיפר שפר, לדבריו, למבקש על הטעות בחישוב העתודות. עם זאת, קיבל בית המשפט המחוזי את ממצאו של בית משפט השלום כי למבקש נודע על הטעות בשיחת הטלפון מג'יקוב בסוף חודש יוני 1992. התערבותו של בית המשפט המחוזי בממצא העובדתי של בית משפט השלום הובילה לזיכוי של המבקש מעבירות אלה: רישום כוזב במסמכי תאגיד (עבירה אחת), גרימה להגשת פרטים מטעים בדוח בכוונה להטעות משקיע סביר (עבירה אחת), אי גילוי מידע בידי נושא משרה בכירה בתאגיד (עבירה אחת) ופרסום מטעה בידי נושא משרה בכירה בתאגיד (עבירה אחת). הזיכוי מחלק מן העבירות, בצירוף חלוף הזמן והעובדה, שאין חולקים עליה, כי המבקש לא קיבל כל טובת הנאה אישית בפרשה - הובילו את בית המשפט המחוזי להקל בעונשו של המבקש.

4. בבקשה מעלה המבקש שלוש השגות שאף אותן נביא בקיצור נמרץ. ראשית, על פי השקפת המבקש, משקבע בית המשפט המחוזי כי לא הוכח דבר קיומה של הפגישה בסוף חודש מרס 1992 בין שפר למבקש, ממילא מתמוטט כל בניין ההרשעה, בין השאר משום שלא ניתן עוד לסמוך על דבריו של שפר. שנית, מאחר שההסכם בין המשקיעה לבין החברה נחתם ביום 21.6.92 - היינו במועד שקדם לשיחת הטלפון בין ג'יקוב לבין המבקש בה נודע למבקש על הטעות בעניין העתודות - לא ניתן להרשיעו בעבירות של קבלת דבר במרמה והנעה בתרמית לרכוש ניירות ערך. שלישית, ולחלופין, העונש שקצב בית המשפט המחוזי - 18 חודשים לריצוי בפועל - הינו מופרז בחומרתו בהתחשב בנסיבות העניין וביניהן חלוף הזמן מאז שנת 1992.

5. הגענו לכלל דעה, כי אין להיעתר לבקשה.

בית משפט השלום פרש את דבריו בהכרעת דין המשתרעת על פני 175 עמודים. בהכרעת הדין נכנס בית המשפט לפני ולפנים של הפרשה ובחן את התשתית

הראייתית בחינה מדוקדקת ומפורטת. גזר הדין מקיף 19 עמודים. פסק דינה של ערכאת הערעור מתפרש על פני 51 עמודים. אף בו נמצא ניתוח מפורט ומעמיק של העניין. מכל מקום, הטענות שהוצגו בבקשה, הן בכתב והן בעת הדיון בעל פה, אינן מצדיקות דיון בהן בערכאה שלישית. המקרה אינו מעורר שאלות עקרוניות שחשיבותן חורגת מדלת אמותיה של הפרשה הנדונה (בר"ע 103/82 חניון חיפה נ' מצת אור (הדר חיפה) בע"מ, פ"ד לו(3) 123; רע"פ 2192/01 פנחסי נ' מדינת ישראל (לא פורסם)). זאת ועוד, אף עיון קצר בגופן של הטענות מוביל למסקנה שאין בהן ממש.

הקביעה של בית המשפט המחוזי כי לא הוכח שבסוף חודש מרס 1992 התקיימה פגישה בה גילה שפר לאוזנו של המבקש את דבר הטעות, אינה צריכה להוביל לזיכוי מלא. ערכאת הערעור קיבלה שלמבקש נודעה הטעות מפיו של ג'יקוב בסוף חודש יוני. על כן, בדין הורשע המבקש בהקשר לעבירות שמועד ביצוען מאותו שלב ואילך. ניתן לדמות את הפרשייה כולה למבנה בן קומה אחת המורכב מאגפים שונים. קריסה של אגף אחד אינה מובילה להתמוטטות המבנה כולו. אף הטענה הנוספת, זו הנוגעת לעסקה עם המשקיעה, אינה יכולה להתקבל. הטעם לכך הוא שגם אם המבקש למד על דבר הטעות לאחר חתימת ההסכם עם המשקיעה, הרי מועד הזרמת הכסף היה בסוף חודש אוגוסט 1992, שעה שהמבקש כבר ידע על הטעות. נוסף, כי בפני בית משפט השלום הובאו ראיות שלימדו על כך כי המבקש פעל אף לאחר החתימה על מנת לשכנע את אנשי המשקיעה בכדאיות העסקה.

6. טענותיו של המבקש בעניין העונש אף הן אינן מצדיקות מתן רשות ערעור, מה גם שרשות כאמור ניתנת אך במקרה חריג ויוצא דופן (ע"פ 149/88 טוביה נ' היועץ המשפטי לממשלה (לא פורסם); רע"פ 4938/98 אח'ליל נ' מדינת ישראל (לא פורסם)). המקרה הנוכחי אינו מקרה כזה. יחד עם זאת, נראה לנו להוסיף מספר מילים, במיוחד לאור הטענה בדבר חלוף הזמן. העבירות המיוחסות למבקש בוצעו בשנת 1992. ההליך הפלילי נגד שפר הסתיים בשנת 1996. רק לאחר מכן, ומששפר גילה את מה שגילה, הוגש בשנת 1997 כתב אישום נגד המבקש. הכרעת הדין ניתנה בסוף חודש פברואר 2001 ואילו גזר הדין כחודש וחצי לאחר מכן. בית המשפט המחוזי אמר את דברו בפסק דין מיום 31.3.03. אחד השיקולים שעמד לנגד עיניה של ערכאת הערעור, שעה שהחליטה להקל בעונש, היה שחלפו שנים לא מעטות מאז ביצוען של העבירות. עם זאת, וכפי שאמר בית המשפט המחוזי, לא ניתן להימלט בעת גזירת הדין מהתייחסות לעניינו של שפר. שפר הודה והורשע במסגרת עסקת טיעון. שפר הורשע בעבירות דומות לאלו בהן הורשע המבקש, אך בקשר לפרשייה אחת בלבד. שפר לא הורשע בגין עבירה כלשהי בהקשר לעסקה עם המשקיעה. המבקש שימש כמנהל הכללי, בעוד

ששפר עבד תחתיו. אף שפר לא הפיק טובת הנאה אישית. לעומת זאת, המבקש ניהל משפט ארוך, תוך שכפר בכל המיוחס לו. כמובן, שזו זכותו ואין להענישו בשל כך. אף על פי כן, וכפי שאמר בית המשפט המחוזי, אין זה מן הראוי שעל רקע מכלול הנסיבות, לרבות התקופה שחלפה, יהא עונשו של המבקש קל מעונשו של שפר. אף אם בוחנים את העונש תוך התעלמות מוחלטת מההליך הפלילי נגד שפר, אין לומר כי העונש שהוטל על המבקש הינו כה חריג וקיצוני עד שיצדיק התערבות של בית משפט זה בערעור נוסף.

7. הבקשה נדחת. המבקש יתייצב לריצוי העונש במזכירות הפלילית של בית משפט השלום בתל-אביב ביום 30.11.03, לא יאוחר מהשעה 11:00.

ניתנה היום, י' בחשון תשס"ד (5.11.03).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט